

և կամ կը թիւրէ ու կը ծառայէ, վտանգաւոր համարուած է (1)։ Աւելինք արդեօք և մենք ազգային յատուկ սիրդ բունք, յատուկ նպատակ, և գիտե՞նք արդեօք՝ թէ մը հրատարակութիւնը մեր նպատակին կը ծառայէ և որը զայն կը տասարալէ։ Աւելի արդեօք մեր գրականութիւնը բարոյական կոմուն, ճշմարտութեան շաւիղ, որ իմանանք թէ ինչպէս կը գործենք և ո՞ր կը դիմենք։

Երբ այս հարցումները կ'առաջարկենք և կը խորհնք մեր ազգային հրատարակութեան վրայ, կ'ամբօխ մեր սիրտը և կը դգգանք որ արդարեւ շատ և շատ պէտք ունինք ոչ միայն հրահանգիչ հանդէսներու, այլ և հառուն հեղինակութեանց, որոնք ժողովուրդը իւր անկման վիճակէն ի վեր բարձրացնեն և ոչ թէ աւելի խորատու դեն՝ տգիտութեամբ տգիտութիւնը շոյելով և կոյր առաջնորդութիւն դէպ ի խորխորատը առաջնորդելով։ Պէտք ունինք այն հրահանգիչ հանդէսներու, և ահա այս իսկ նկատմամբ խիստ ուրախական է մեր համար, ներկայ թուականին մէջ, Արեւելեան Սափայ ծնունդը, որոյ անսքը յուսածպիտէ և գեղեցիկ, կազմուածքը ողջ և անթերի, ձայնը յստակ և քաղցր, նայուածքը ուղիղ, և հետեւտպէս արժանի զարգանալու, աճելու և երկար տարիներ ապրելու։

Արեւելեան Սափայը արժանի է համակրութեան և քաջալերութեան, վասն զի կը ած է իւր կարողութիւն

ներ, պատրաստած է իւր պաշարը և այնպէս ճանապարհ է ած։ Արեւելեան թէ ամեն հեղինակներ, Արեւելեան Սափայ կամբարին նման, գրիչ ձեռք առած ժամանակ, ինքնին հարցնէին՝ թէ ունի՞ն արդեօք կարողութիւն, և պատրաստ են սղըսներ պաշտպանելու համար ամեն զոհողութեան տակար

ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՔ

Ներկայ ամսոյ մէջ երկու դպրոցական հանդէսներ կ'ստորուեցան։ Վայնանեանց դպրոցի հանդէսը կատարուեցաւ ամսոյս 14ին, հանդերձ վիճակահանութեամբ ասղնեգործաց, իսկ Վառանգաւորաց վարժարանի հանդէսը կատարուեցաւ ի 18 ամսոյս։ Վայնանեանց դպրոցի հանդիսին մէջ 4 համառօտ ծառեր կտրեցին և մի տրամախօսական արարուած ներկայացուցին օրխորդները, և ապա Ս. Պատրիարքը յորդոր կարգաց մայրերուն, որ չքանան իրենց աղջիկները դըպրոց զրկելու։ Իսկ Վառանգաւորաց վարժարանի հանդիսին մէջ 8 հատ Հայերէն, մի հատ Տաճկերէն և մի հատ Վաղ, ծառեր կտրեցին Վառանգաւորները, մի տրամախօսութիւններկայացուցին և երկու հատ Հայերէն և Վաղդիարէն տաղաչափութիւններ արտասանեցին։ Հայերէն ծառախօսներէն էին՝ Ներսէս Բաղդասարեան Նիւթափցի, Յարութիւն Յաւսեան Անարացի, Թագաւոր Վրիգորեան Աղբանուպօլսեցի, Վարդէլ Պողոսեան Աղէքսանդրացի, Պողոս Յակոբեան Չանագ-Վալեցի, Տաճկերէն՝ Կարապետ Թովմասեան Չանագ-Վալեցի, իսկ Վաղդիարէն՝ Վորդ Տ. Յ. Պոփովիչ Իսմայելցի։

Ճառախօսութիւններէն զինի քաղաքիս առ ժամանակեայ Կուսակալ

(1) Սոյն 1789 թուականի շարժումներ զըլ խաւոր սղըսներէն էր քաղաքային հաւասարութիւն (l'égalité civile), քաղաքական ազատութիւն (la liberté politique) և խղճի ազատութիւն (la liberté de conscience)։ Նոյն ժամանակէն ի վեր ինչ կառավարութիւններ որ այն սղըսներէն համակերպեցան, նոր կառավարութիւններ կոչուեցան։ Իսկ ուրոնք որ չը կամեցան համակերպիլ՝ հին ձեռն կառավարութիւններ յորջորջեցան։

Վսեմ: Տառ Ֆ Փաշան համառօտ ա-
տենախօսութեամբ յայտնեց իւր շը-
նորհակալութիւնը, և ապա Վսեմ:
Սրբազան Պատրիարքը ուսման օգու-
տը բացատրելէն և իւր ուրախու-
թիւնը յայտնելէն զինի՝ դոհաբանա-
կան մաղթանքներ կարդաց () Գոտտա-
բառ Սուլթանի և Նորին պաշտօնա-
կալաց համար, Հայ Ագգի և Եկե-
ղեցւոյ սլայծառութեան համար եւ
ջերմ խնդրուածներով կնքեց իւր ա-
տենախօսութիւնը:

Հանդիսին ներկայ էին ոչ միայն
միաբան Հարք և հաժօրէն ուխտա-
ւորք, այլ և Վսեմ: Կուսակալը քանի

մի պատուաւ որ պաշտօնեաներով,
Ռուսաց վանքի Վեր: Արխիմանդրի-
տը և բժիշկը, Ասորիացւոց վանքի
տեսուչը և իւր տեղապահը և քաղա-
քիս նշանաւոր հայապգինները: Հան-
դիսականաց բազմութեան պատճա-
ռաւ Հանդէսը կառարուեցաւ վար-
ժարանի առջեւ մայր ծառերու տակ,
ուր կանխապէս եղած էր ամեն պատ-
րաստութիւն:

Հանդիսի մէջ կարդացուած ճա-
ռերէն այս անգամ կը տպագրենք մի-
այն Գաղղիարէնը, հայերէն թարգ-
մանութեամբ հանդերձ և Հայերէն
ստանաւորը:

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻ ԷԱՅՐ ԵՒ ՊԱՐՈՒՆԱՅՔ

Ար խնդրեմ որ բարեհաճիք Ձեր ներդաժի-
ռենկութիւնը մատուցանել քանի մի խօսքե-
րուս, զորս կ'ուզէմ Ձեզ, առանց պերճախօսա-
կան սեթեւեթութեան: Նոստ աշակերտքս, որ
այժմ քայլ առ քայլ կ'ընթանայ Սեւանի շաւղին
մէջ, ճանաչելով արդէն որ իմաստութեան սկիզբն
է պարտուց կատարումը, այսօր պատեհ առիթ
ունենալով, կը փութամք յայտնել Ձեզ մեր երախ-
տագիտութիւնը, զոր մեր պարտաւորութեանց մի
մասը կը համարինք: Պարտաւոր, Գուք Ձեր ներ-
կայութեամբ կը պատուէք թէ մեր Սուրբ Աթո-
ռը և թէ մեր Վարժարանը, որ նոյն Աթոռոյ
խնամակալութեան և վարչութեան հովանոյն տակ
կը գտնուի: Կամ աւելի պարզ առել, Ձեր ներկա-
յութիւնը քաջութեամբ ինչ մէջ եւս քան զե-
ւրս յառաջանալ գիտութեան դժուարին շաւղին
մէջ, որով ահա կը թողուք մեր որտեղու մէջան,
ջնջել յիշատակ շնորհակալութեան, կենդանի ըզ-
գացումներով հանդերձ: Երբով բանիւ, կը պար-
տաւորէք զմեզ երախտագէտ լինիլ Ձեզ, Ընդո-
ւնեցէք ուրեմն այդ մասին մեր անկեղծ և ջերմ
շնորհակալութիւնները:

Եւրոպան, որն ըկայիս մէջ գիտութեանց և արհես-
տից վառարանն է, չէմք կրնար մոռնալ, որ երբեմն կը
պարտաւորէր խնդրել Արիայէն՝ ուսումն գիտու-
թեանց և արհեստից: Բայց անցալը ներկային հետ
բազդառելով կը քաննէք խիստ մեծ տարբերութիւն
և զարմանալի կերպարանափոխութիւն յակաւ փառք
է Եւրոպացւոց համար՝ իրենց նախորդներէն գե-
րազնայիլ: Յիրաւի, ուրախութեամբ կը մտաբե-
րենք, որ Եւրոպայի այլ և այլ ազգերն և լուսա-
ւորեալ ժողովուրդներն են, որք իրենց բազմաբեր-

MONSEIGNEUR ET MESSIEURS.

Veuillez prêter, je vous prie, une oreille in-
dulgente aux quelques paroles que je vais vous
adresser ici, sans aucune prétention de ma part,
aux ornements de l'éloquence. Humbles écoliers qui
marchons maintenant pas à pas dans la carrière
de l'Etude, nous comprenons pourtant déjà, que le
commencement de la sagesse est l'accomplisse-
ment du devoir; voilà pourquoi nous saisissons, au-
jourd'hui, avec empressement, l'occasion favorable
qui se présente à nous, pour accomplir une chose
que nous regardons comme une partie de nos de-
voirs. En effet, Messieurs! en condescendant à vous
rendre à cette réunion, vous honorez par votre pré-
sence et notre Saint Siège Patriarcal, et notre Ecole
placée sous sa haute direction; ou plutôt votre pré-
sence ici est un encouragement public à nous a-
vancer de plus en plus dans la route ardue des
Etudes; par-là, vous laissez dans nos cœurs un sou-
venir ineffaçable uni au sentiment de la plus vive
gratitude; par là, en un mot, vous nous obligez à
vous être reconnaissants. Recevez-en donc, ici, nos
plus sincères et nos plus chaleureux remerciements.

L'Europe, qui présentement, est le foyer des
sciences et des arts, a dû pourtant, nous ne devons
pas l'oublier, demander autrefois, à l'Asie, cette
même étude des sciences et des arts. Mais en
comparant le passé avec le présent, nous trouvons
dans ce dernier, il faut le dire aussi, une immense
différence et une admirable transformation. Ce qui
n'est pas, du reste, une petite gloire pour les Eu-
ropéens d'avoir dépassé leurs devanciers. Ce sont,
en effet, nous le rappelons avec bonheur, les di-

արն և տաժանեկի աշխատութիւններով գիւրա-
ջուցած են մեր համար գիտութեանց և արհես-
տից քաջարին ճանապարհները, փոքր իրենց,
մենք, այժմ նոցա հետեւողքս, պիտի կրնամք խիստ
գիւրութեամբ յառաջագիմել և խիստ շուտով հաս-
նիլ մեր նպատակին, և այսու իսկ առկա ճանա-
շիւ և պատուել մեր սուրբ և գերագոյն կոչումը,
և լուսաւորեալ ազգաց սոյն բարիքը արձանագրուած
է արդէն և արձանագրուած պիտի մնայ յաւի-
տեան, ոչ միայն մեր որտեղու մէջ, այլ և բոլոր
մարդկանց, որք կը ճանաչեն գիտութեան յարգը:
Այո, պիտի գրոշմուած մնայ, ոչ միայն զգալի
գիրերով, այլ այնպիսի տառերով, որք միայն մտաց
աչօք կը տեսնուին: Այս պատճառաւ անթիւ և
անչափ շնորհակալութիւններ կը պարտիմք բոլոր
աշխատասէր և լուսաւորեալ ժողովրդոց, որք կ'ա-
շխջին մեզ՝ մաքառիլ և զինիլ արգիւտութեան բռ-
նութեան դէմ, զայն յաղթելու և նուաճելու հա-
մար: Ուստի, Պարոնայք, անտարակոյտ Ձեզ եւս
կը պարտիմք կենդանի շնորհակալութիւն մատու-
ցանել, որ յայտնապէս գիտութեան և լուսոյ բա-
րեկամներ և արքանեակներ կը հանդիսանաք, կը
խնդրեմք, որ բարեհաճիք չը խնայել մեզմէ Ձեր
քաջակրթութիւնները, որք պիտի օգնեն մեզ հաս-
նիլ մեր նպատակին, որ է Եռամիլիարեան և Լու-
սաւորութեան:

verses nations et les peuples civilisés de l'Europe, qui nous ont rendu facile, par leurs pénibles et gigantesques travaux, la route des Etudes et des Arts. Grace à eux, nous qui les suivons pourrons maintenant progresser plus facilement et atteindre aussi notre but plus rapidement; et par cela même connaître mieux et honorer davantage notre sainte et sublime vocation. Ces faveurs restent et resteront à jamais écrites, non seulement dans nos cœurs, mais dans les cœurs de tous les hommes éclairés, qui connaissent le prix de la science: elles s'y traceront, non en lettres sensibles, mais en caractères qui se voient seuls avec l'oeil de l'esprit; pour cela, nous devons d'innombrables et d'immenses remerciements à tous les peuples laborieux et éclairés qui nous accompagnent dans la lutte, et s'arment avec nous contre la tyrannie de l'ignorance, pour la vaincre et la dompter. En conséquence, nous ne pouvons nous empêcher de vous exprimer nos vifs remerciements, à vous aussi, Messieurs! qui vous montrez si ouvertement, aujourd'hui, les amis et les sectateurs de la science et de la lumière. Veuillez, nous vous en prions, ne pas nous épargner vos encouragements, cela nous aidera à atteindre notre but qui est: progrès et civilisation!

George Popovitz.

Jérusalem

18 mars 1871

1871 Մարտ.
Յետեւորդէմ:

Գեորգ Փոփովիչ Իւսթէւէ
Աւ. Ժ. Վարդապետի:

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՈԳԻ ԱԶԳՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԿԵԱՆՔ Ե ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ

Ո՛չու առութեան մէջ ալ հերիք

Ո՛վ եղբարք իմ մէք թաւալինք,

Հերքենք 'ի բաց զանկրթութիւն

Գրկենք սիրով մեր փրկութիւն:

Ս'եր փրկութիւնն է կրթութիւն

Ի ալ կրթութիւնն է մարդկութիւն:

Փրկչին խաչն է դաստիարակ,

Նորա վարքն է մեզ օրինակ

Դաստիարակ կրօնքն ընտրեմք

Որ փրկութիւնն իսկոյն գտնենք:

Ս'եր կրօնքն է կեանք զօրութիւն

Կրօնքն է լոյս, սէր և փրկութիւն:

Օ՛ն փութացէք շահատակինք

Յառաջագէմ ճ՛ն նկրտինք:

Վառուինք կրօնի սուրբ եռանդով